

Ny lag om brandfarliga och explosiva varor

Kejsarens nya kläder? SKYDD 2010 2010-09-15

Åke Persson BRANDSKYDDSFÖRENINGEN
08-588 475 01

www.brandskyddsforeningen.se

Ny lag om brandfarliga och explosiva varor

- **Kejsarens nya kläder – saga av HC Andersen**
- **Handlar egentligen om gruppsyck men man kan också säga att:**

**Under skalet är allt sig likt.
(Nästan i alla fall...)**

Ny lag om brandfarliga och explosiva varor

Det mesta i nya LBE med förordning och nya portalföreskrifter är alltså detsamma som tidigare (Men några förändringar blir det).

Genomgång av regleringen:

**LBE, FBE, MSBFS 2010:4 & SÄIFS 1995:3 (=1997:3)
De tillsammans ersätter "gamla" LBE & FBE**

Nya lagstiftningen

- **Omfattning och syfte**
 - Hantering, import och överföring
 - Olycks- och skadeförebyggande
 - Förebygga obehörigt förfarande
- **Undantag**
 - Gäller ej pyroteknik eller bränsle i fordon
 - Transport enligt lagen om transport av FG
 - Transport som bulk i fartyg
 - Fler undantag i förordningen och i MSB-föreskrift

Ungefär som förr...

Undantag

- **Undantag från tillstånd**
 - Tillsynsmyndighet för hantering i tillsynen
 - Polismyndighet behöver inte tillstånd för explosiv vara
 - Tullverket behöver inte tillstånd för beslag
 - Försvarsmakten behöver bara i vissa fall:
 - Tillverkning
 - Översyn
 - Förvaring på fast plats
 - Brandfarlig vara vid fältmässig övning
- **Undantag**
 - Alkoholdryck enbart vid tillståndspliktig tillverkning

Ungefär som förr...

Undantag

- Undantag från tillstånd
 - Förvaring i mark av vätska klass 3
 - Enbart aerosolförvaring
 - Mindre kyl & värmepumpar (max 30kg)
 - Stadsgas högst 1 bar
 - Gas som blir biprodukt i annan produktion och
 - Enbart används i egen verksamhet
 - Har högst 1 bars tryck

Ungefär som förr...

Särskilda krav istället för tillstånd

- Särskilda krav för distributionssystem av biogas, naturgas och liknande gaser max 4 bar.
- Anmälan vid byggarbetsplats om hanteringen pågår högst 6 månader
- Anmälan vid underhåll eller reparation i högst 2 månader
- Anmälan vid publik verksamhet (mässor, festivaler etc.) under högst 2 månader

Ungefär som förr...

Ämnen

- Brandfarlig vara är
 - Brandfarlig gas
 - Brandfarlig vätska
 - Brandreaktiv vara
- Explosiv vara är
 - Explosiva ämnen och blandningar
 - Explosiva föremål
 - Annat som tillverkas för att ge explosion eller pyroteknisk effekt

Ungefär som förr...

© Brandskyddsföreningens Service AB
8. 2010-09-16

Klassificeringsföreskrifterna MSBFS 2010:4

- Omfattning av föreskrifterna
- Definitioner
 - ADR-S
 - CLP-förordningen
 - FN:s testhandbok
 - Flampunkt
 - Gas
 - Pyroteknisk sats
 - Vätska

Ungefär som förr...

© Brandskyddsföreningens Service AB
9. 2010-09-16

Klassificeringsföreskrifterna

- Brandfarlig gas (kan brinna vid +20°C)
- Brandfarlig vätska (Flampunkt max +100°C)
 - (Alkohol dryck enbart vid tillverkning enligt alkohollagens tillståndskrav)
- Brandreaktiv vara (=det som MSB föreskriver om)
 - Nitrocellulosabaserad film
 - Lågnitrerad nitrocellulosa (lacknitrocellulosa)
 - Ammoniumnitrat
 - Organiska peroxider
 - Väteperoxid

Ungefär som förr...

Klassificeringsföreskrifterna

- Explosiva ämnen och blandningar (även pyroteknik som inte alstrar gas)
- Det som är klass 1 i ADR, explosivt enligt CLP-förordningen och det som ger positivt utslag i testserie 2 i FN:s testhandbok
- 3 namngivna organiska peroxider
 - TATP, DADP och HMTD

Skillnad mot förr...

Klassificeringsföreskrifterna

- Explosiva föremål
- Annat som tillverkas för att explodera eller ge pyroteknisk effekt
- MSB får medge undantag

Ungefär som förr...

Definitioner

- LBE
 - Hantering – i stort sett som enligt gamla definitionen
 - Överföring – fysisk förflyttning av explosiv vara inom Sverige eller mellan EES-länder
 - Import – införsel till Sverige från länder utanför EES-området
- FBE
 - Samma som LBE
- MSBFS 2010:4
 - Klassificering definitioner

Ungefär som förr...

Krav (tekniska & organisatoriska)

- Aktsamhet
 - Alla måste vara försiktiga
- Riskutredning ska finnas om tillstånd behövs
- Kompetens ska finnas i verksamheten
- Föreståndare
 - Arbetsuppgifter och befogenheter
 - Explosivvaruföreståndare ska godkännas
- Byggnad/anläggning/anordning
 - Betyggande och på tillräckligt avstånd

Ungefär som förr...

© Brandskyddsföreningens Service AB
14. 2010-09-16

Krav (tekniska & organisatoriska)

- Förvaring och förpackning
 - Risk får inte öka mer än lite (-men hur lite???)
- 18 års åldersgräns för explosivhantering
- Förbud mot tändkälla om det är mer än ringa risk.
 - ATEX-reglerna styr arbete i explosiv atmosfär
- Samråd med tillsynsmyndighet vid förändringar eller om behov finns i andra fall
- Anmälan till Polisen vid förlust av explosiv vara, liksom vid innehav av explosiv vara utan tillstånd

Ungefär som förr...

© Brandskyddsföreningens Service AB
15. 2010-09-16

Krav (tekniska & organisatoriska)

- Kontroll på mängd explosiv vara i verksamheten
- Anmälan till tillsynsmyndighet vid olycka eller tillbud
- Godkännande av explosiv vara enligt EU-direktiv (LBE)
 - MSB ska godkänna explosiv vara, sökande lämna underlag (FBE)
 - MSB ska godkänna explosiv vara som inte är EU-godkänd (FBE)
 - MSBs beslut om godkännande ska innehålla klassificering, villkor och övrigt som behövs (FBE)
 - MSB ska återkalla godkännande om förutsättningarna inte längre uppfylls (FBE)

Ungefär som förr...

© Brandskyddsföreningens Service AB
16. 2010-09-16

Krav (tekniska & organisatoriska)

- Spårämne i viss explosiv vara ICAO och EU
 - Detaljer om spårämnescravet i plastiska explosivvaror
 - Föreskrifter i SRVFS 2007:2
- Information
 - Om varorna som behövs för bedömning av riskerna för den som ska hantera dem (förutom GHS/REACH)
- Överlåtelsekrav (explosiv vara)
 - Får bara överlåtas till den som har tillstånd att inneha den typ och mängd som avses

Ungefär som förr...

© Brandskyddsföreningens Service AB
17. 2010-09-16

Tillstånd

- Tillståndskrav för
 - Alla explosiva varor,
 - Större mängd brandfarliga varor
 - Behövs inte för koncessionspliktig rörledning
- Tillståndsmyndighet brandfarlig vara
 - MSB - Försvarsmakten
 - Kommunen - Civil hantering
- Tillståndsmyndighet explosiv vara
 - MSB – Försvarsmakten, gränsöverskridande överföring, import, tillverkning mm (inkl. förvaring vid tillverkning),
 - Kommunen i resterande fall (försäljning och förvaring)

Ungefär som förr...men Kommunen istället för Polisen

Kommunal organisation

- Kommunal organisation
 - Nämnd(er) ska utföra uppgifterna
 - Avtal med annan kommun = OK
 - Uppdra åt anställd i annan kommun = OK
 - Gemensam organisation = OK (t.ex. ett räddningstjänstförbund)

Kommunallagen anger ramarna!

Nyhet

Tillstånd

- Samråd mellan Kommun, Polis och MSB
 - Remiss till berörda statliga o kommunala myndigheter
 - Polisen i distriktet
 - Vid explosivtillstånd ska Polisen underrättas i inledningen
- Krigsmateriel som är explosiv vara får tillstånd ges endast till den som får tillverka krigsmateriel
- Avsyrning kan sättas som villkor
- Tre månaders handläggningstid,
 - max en förlängning (på max tre månader till)
 - mottagningsbevis ska skickas när fullständig ansökan kommit in

Nytt eller ändrat

© Brandskyddsföreningens Service AB
20. 2010-09-16

Tillstånd

- Certifikat, intyg mm från EES ska godtas,
 - kan kräva dokument i svensk översättning
- Ny ansökan - äldre tillstånd tillämpas under tiden
 - om myndigheten medger det
- Ny verksamhetsutövare ska söka tillstånd inom 3 månader,
 - särskilda regler för dödsbon (ej föreståndarkrav)
- Försvarsmakten ska samråda med MSB vid vissa transporter

Både nytt och som tidigare

© Brandskyddsföreningens Service AB
21. 2010-09-16

Krav på tillstånd

- Explosiv vara – i stort sett alltid
- Brandreaktiva varor – enligt befintliga föreskrifter för respektive ämne
- Brandfarlig gas och brandfarlig vätska enligt befintlig tillståndsföreskrift. Ny föreskrift om tillstånd kommer inte detta år, men arbetet är påbörjat

Precis som förr...

© Brandskyddsföreningens Service AB
Zz. 2010-09-16

Krav på tillstånd- SÄIFS 1995:3

Tabell A

Hantering	Volym (liter)		
	Gas	K1 1 + 2 + 3 - vätska (total volym)	K1 3-vätska för uppvärm- ning eller el- produktion
Yrkesmässig, vid publik verksamhet	Utomhus* Inomhus 60** 0	100	10 000
Övrig yrkesmässig, inomhus	250	250	10 000
Övrig yrkesmässig, utomhus	1 000	3 000	50 000
Förvaring i mark, yrkesmässig eller per hushåll	0	1 000	-
Inomhus och utom- hus, per hushåll för hushållets behov	Gasol Annan brand- 60 farlig gas 5	100	10 000

Precis som förr...

* Avser att såväl gasflaskan som förbrukningsapparaten står utomhus.
** Tillsynsmyndigheten får, när den finner skäligt, sänka gränsen till 0 liter.
SÄIFS 1997:3

© Brandskyddsföreningens Service AB
Zz. 2010-09-16

Krav på tillstånd- SÄIFS 1995:3

- Allmänna råden innehåller bland annat
 - Förtydliganden om gasflaskors volym
 - Exempel och anvisningar för handläggning
 - Bilagor med
 - Kontrollistor för ansökningshandlingar,
 - Kontrollista för gasol på byggarbetsplats
 - Kontrollista för gasol på marknad, festival mm.
 - Kontrollista för gasol i skola och på restaurang
 - Kontrollista för cistern för brandfarlig vätska
 - Förslag på kvittens av anmälningar

Tillstånd

- Prövningskrav,
 - Föreståndare explosiv vara,
 - Tidsbegränsning och
 - Nya villkor under löptid
- Återkallande i vissa fall,
 - Grov överträdelse exempelvis

Ungefär som förr...

Tillsyn

- Tillsynsmyndighet = tillståndsmyndighet
- MSB utövar marknadskontroll
- MSB samordnar och hjälper lokal tillsynsmyndighet
- Rätt till handlingar och tillträde för tillsyn
- Får meddela förelägganden och förbud samt besluta om rättelse på felandes bekostnad

Ungefär som förr...

© Brandskyddsföreningens Service AB
26 2010-09-16

Avgifter

- Avgift
 - Tillståndsprövning
 - Tillsyn
 - Provtagning
 - Godkännande av föreståndare
 - Godkännande av explosiv vara
 - Marknadskontroll – om krav inte uppfylls

Ungefär som förr...men delvis mer detaljer

© Brandskyddsföreningens Service AB
27 2010-09-16

Ansvar

- Fängelse upp till 1 år vid uppsåt / grov oaktsamhet bryter mot aktsamhetskravet (6§)
 - Böter vid uppsåt eller oaktsamhet bryter mot 7-15§§
 - Böter vid ”oriktig uppgift”
 - Böter vid hindrande av tillsyn
- Böter vid saknat tillstånd av oaktsamhet
 - Fängelse upp till 1 år vid uppsåt eller grov oaktsamhet
 - Om det är explosiv vara och grovt uppsåtligt brott minst 6 månader högst 4 år fängelse

Ansvar

- Ringa brott ska inte dömas enligt LBE
 - Brottsbalken har företräde
 - Vid vitesöverträdelse – döms ej enligt LBE
- Förverkande av varor som varit föremål för brott
- Förverkande av anordningar eller hjälpmedel som varit hjälpmedel vid brott

Ungefär som förr...

LBE

- Tystnadsplikt
 - I myndigheter gäller offentlighets- och sekretesslagen
- Överklagande
 - Kommunbeslut → Länsstyrelse → Allmän förvaltningsdomstol
 - MSBbeslut → Allmän förvaltningsdomstol
 - Prövningstillstånd för att föra till kammarrätten
- Kan besluta att beslut ska gälla även vid överklagande
- Bemyndiganden till regering och MSB

Ungefär som förr... men ny överklagandeväg och fler bemyndiganden

FBE

- Vid brott ska kopia av dom skickas till MSB och kommunen där brottet begicks
- MSB ska utöva marknadskontroll för vissa produkter (Gasapparater, sprängämnen)
- MSB ska ta fram information, rutiner och program för marknadskontrollen, utföra den, samarbeta med andra som gör marknadskontroll samt informera om resultaten

Ungefär som förr...

Bemyndiganden

- MSB
 - Varor som är explo / brandf.
 - Klassificering
 - Egenskaper
 - Undantag från tillstånd
 - Undantag från tillämpning
 - Brandreaktiv kan behandlas som explosiv
 - Detaljregler om hantering (punkt 5-13 i LBE §36)
 - Kan förbjuda varor eller hantering
 - Avgifter för MSBs verksamhet
 - Viss CE-märkning
 - Undantag från 18-årsgränsen för explosiva varor
- Försvarsmakten får ha egna regler i samråd med MSB och undantag vid övning och höjd beredskap mm.

En del skillnader mot förr

Vilka ämnen skulle kunna finnas med?

- MSB föreskriver om vilka av de "fysikaliska farorna" enligt CLP – förordningen som är
 - Explosiva
 - Brandreaktiva
 - Brandfarliga

Dvs vilka ämnen som är så farliga att de hamnar under den nya lagen.

Fysikaliska faror enligt CLP (1):

- Explosiva, klasserna 1.1-1.6
- Brandfarliga gaser
- Brandfarliga aerosoler
- Oxiderande gaser
- Gaser under tryck
- Brandfarliga vätskor
- Brandfarliga fasta ämnen
- Självreaktiva ämnen

Fysikaliska faror enligt CLP (2):

- Pyrofora vätskor
- Pyrofora fasta ämnen
- Självupphettande ämnen
- Ämnen som bildar brandfarlig gas med vatten
- Oxiderande vätskor
- Oxiderande fasta ämnen
- Organiska peroxider
- Ämnen som är korrosiva för metaller

Vad innebär CLP/GHS ADR/RID mm?:

- Harmonisering av LBE med internationella regelverk för klassificering/märkning

- GHS och CLP
 - (överlåtelse)
- ADR och RID
 - (transport)

© Brandskyddsföreningens Service AB
36 2010-09-16

Jämförelse explosiva varor:

	Hantering enl. EU/CLP - UN GHS	Transport enl. UN TDG (ADR etc.)	Nya LBE
Explosivämnen	Explosivämnen inkl. blandningar samt pyrotekniska satser	Explosivämnen inkl. blandningar samt pyrotekniska satser	Explosivämnen inkl. blandningar samt pyrotekniska satser, 3 organiska peroxider (MSB)
Explosiva föremål	Explosiva föremål utom väldigt ofarliga	Explosiva föremål utom väldigt ofarliga	Explosiva föremål (MSB)
Övrigt explosivt eller pyrotekniskt	Övrigt som tillverkas för explosiv eller pyroteknisk effekt	Övrigt som tillverkas för explosiv eller pyroteknisk effekt	Övrigt som tillverkas för explosiv eller pyroteknisk effekt (MSB)

© Brandskyddsföreningens Service AB
37 2010-09-16

Jämförelse brandfarliga varor:

	Hantering enl. EU/CLP - UN GHS	Transport enl. UN TDG (ADR etc.)	Nya LBE
Brandreaktiv vara	"övriga fysikaliska faror" men ej definierat "brandreaktiv"	Klasserna 4-5 men ej definierat "brandreaktiv"	Organiska Peroxider, 2 Brandf. fasta, 2 Oxiderande ämnen, (MSB)
Brandfarlig gas	All gas som kan brinna Brf. aerosoler	All gas som kan brinna Brf aerosoler	All gas som kan brinna Aerosoler omfattas enbart om brandfarlig vara ingår (MSB)
Brandfarlig vätska	Flampunkt ≤ +60°C CLP ≤ +93°C GHS	Flampunkt ≤ +60°C & Diesel/Eo ≤+100°C (+ lite mer)	Flampunkt ≤+100°C (MSB)

Vad betyder nya lagen i praktiken?

- Inga stora förändringar för **den som hanterar brandfarliga varor direkt** då den börjar gälla – förutom "hetarbetstillstånden"
- Stora **förändringar om tillståndsmyndigheter för explosiva varor direkt** då den börjar gälla
- De flesta förändringarna är språkliga och en del paragrafer flyttas från förordning till lag
- Vissa skärpningar även av myndigheternas behandling av ärenden, främst vid överträdelser och för handläggningstid och handläggningsrutiner

Vad betyder nya lagen i praktiken?

- Kommunen - tillstånd och tillsyn kan vara samma förvaltning, kan vara "kommunalförbund" eller samverkanskommun men även som idag, dvs olika förvaltningar
- Straff för grova brott med explosiva varor strängare
- Även bergsprängarnas förvaringstillstånd för fasta platser blir kommunens ärenden – inte enbart fyrverkeriförsäljningen!

Vad betyder nya lagen i praktiken?

- Polismyndigheten kommer "bara" att bli en informationsmottagare (remissinstans)
- Nya myndighetsvägar för sökanden rörande explosiva varor, tillståndsgivare och tillsynsutövare. Utbildningsbehovet kan antas vara stort.
- De mindre företagen och mindre kommunerna måste vända sig till MSB för stöd och rådgivning.
- Föreskrifter måste anpassas eller skrivas om.
- Klarar MSB det??? Utan nya resurser...

Ny lag om brandfarliga och explosiva varor något om förändringarna:

- **Detaljer om klassificering ges ut av MSB** (dvs om vad som är explosivt resp. brandfarligt)
- Tillstånd medför krav på kompetens – ”Yrkesmässig” försvinner ut ur lagstiftningen
- **Kommunen** (eller MSB) är tillståndsmyndighet för explosiva varor (MSB för ”komplicerade” explosivhanteringar som tillverkning mm)

Ny lag om brandfarliga och explosiva varor något om förändringarna:

- **Kommunen** (eller MSB) är tillståndsmyndighet för brandfarliga och explosiva varor
- Tillstånd **ska** ses som ett centralt dokument, blir ett starkare ”vapen” för kommunerna att använda.
- **Överklaganden** ska gå den vanliga kommunala vägen (inte till MSB).

Ny lag om brandfarliga och explosiva varor något om förändringarna:

- Tillsynsmyndighet behöver ej tillstånd för hantering i tillsynen, Tullen ej vid beslag
- Särskilda regler för Försvaret i vissa fall liksom förr
- Ägarbyte - ny ägare får driva verksamheten vidare i 3 månader, dödsbon utan föreståndare

Ny lag om brandfarliga och explosiva varor något om förändringarna:

- Märkning av sprängämnen pga ICAO-regler
- Tillstånd **ska** återkallas vid grova överträdelser
- Ändring av **straffskalan** för grova brott och för att förverka produkter
- Arbete i ATEX-miljö sker på **verksamhets-utövarens ansvar** – ATEX reglerna styr, inte § i FBE. Hetarbetstillstånd ska alltså inte längre vara en myndighetsutövning.

Ny lag om brandfarliga och explosiva varor något om förändringarna:

- MSBs bemyndiganden inom föreskriftsområdet utökas, de får alltså ge ut regler där det tidigare inte gick inom LBE området – (och det kommer att behövas)...
- MSB tillsyn och vägledning viktig för att få likartade krav i hela landet

Möjliga problem

- **Det finns risk för skillnader mellan kommuner**
- **Stort behov av utbildning inom kommunerna**
- **När är ett ärende komplett???**
- **Osäkert om MSB kan vara det stöd som förutsätts (inga nya resurser)**
- **Inte rättssäker tillämpning från början, juridiken blir viktigare – och förutsättningar varierar mellan kommuner.**
- **Kostnaderna ökar för verksamheterna**